

מבעד למסדה

(שעורים בהסתכלות)



ברוך השם! אין מה להתאונן על השבוע הזה. שבוע טוב, ומברך במאורעות השוכים ובהר

טר רב לעומת : שבוע של בריאות ופגישות, הספרים ויובלים, אזכרות ונשפים, תזכירים ונאומים וגם חילים משוחררים. הייתי בפגישה שנערכה ביום ראשון זה במלון אלנבי לכבוד ליפסקי ונרחקתי בין גדולי הדור מסניכי לשלחנות המלאים, כל טוב, ואולם ישבתי לי מן הצד כדי שלא השלט בי חלילה עינא בישא של המומין ר' א-קן הסתכלתי מרחוק...

מובן מאליו, שלא חסרו שם נאומים טאוסטים ובלע"ו ונשמעו גם מהני מילי מעליר (הא, מחנות שאין לך מקום בעולם, כמדומני, שהדבור יגן על הכבוד הראשון כמו אצלנו. נסור א ליטול רגע את הדבור מתוכנו וכל הנאומים המושבעים, הקפנים עם הגדולים, ישארו במחילה כשלשונו בחוק...

הי"ד קשקש יפה את נאום הפתיחה בעברית שלו מתוך הכתב מימין לשמאל דוק ו ב נ ק ו ד ו ת, שראיתי מאחורי גבו מרדוק והציג לפני הקהל את אורחנו הגדול, הראש-וראשון עולנו באמריקה. נותן הטון (לא של הועד-הלאומי) בכל האספות, מכת בפטיש

החוק היסודי נראה לכל המקשקים בקומקום, דבר גם ב"כ הכר-הלאומים שלנו ואחריו ב"כ ועדה-עיר להודיע הישגים, ובסגנונו העברי והיפה פתח את נאום-הכריכה בן הששון: "כמותי! לכאורה מה לציון לברך את ציון? איש אשר עבד ארבעים שנה, שהקדיש את כל כחו ומרצו לא-צנו, עמנו ושפתנו, במה ב'רך אותו?" ותוך כדי דבור פנה אל האורה הורה עליו באצבע וקרא. אליו בהתלהבות: "ואתה אוס י שקין?... זו היתה המלה הראשונה והיחידה שהבין ליפסקי מכל הנאומים העברים. כנראה, שנאום זה הוכן לכבוד אוסישקין ליום בואו ברכבת ונתחלפו היוצרות. טוב שלא השתתף באזכרתו של שיינקין, כי מי יודע?— אולי היה מספיד חלילה איזה עסקן אחר מאלה שישבו על הבמה? ...

ואולם אנכי לא צחקתי וכשכל הקהל הפש את, "עומות", מהרתי לחבש את פני במטוה כדי שלא יכירוני. כי באמת, לצחוק מה זה עושה?—זכורני: לפני שתיים או שלש שנים בערך נחפרסם בדאר-היום מאמר גדול לכבוד ובל השלשים של קירמן מחיפה ולשכת העתונות של מלון יוז מצאה או לחוקי להעתיק את המאמר הזה לתוך הבולטיין שלה ולהפיצו ברכים. ואולם קרה גם ובמקום קירמן נרחק בכל מקום במאמר באורח פלא ממש השם של קלוי. יסקי. כנראה, צפו עתונאי מלון-יוז ברוח הקדש וראו מראש שעתידיים לכתב מאמר-יובל לכבוד עסקן ידוע שתחלתו באות "ק" והקדימו את שמו ביסח שלש שנים קדם לפני

בואו למלון-יוז... ממש כנס זה שקרה לעתי, התלאיכני שהודיע בגליונו מיום 11 נובמבר ע"א הפגישה הגדולה שנערכה באמריקה לדרך ילן ביום 25 נובמבר... וחוששני שמא תחליף גם הפעם לשכת-העתונות שלנו במלון-יוז את היוצרות ובמקום קלויסקי תכנים—מי יודע?— את בעל הובל השני ר' קוטלה שגם תחלתו ב"ק... בקצרה, אחר חוס כל המגרות מעל השלחנות וכל החמין אשר בכנסות התה והצונטין מפיות הנאומים, קם האורח הגדול וענה דוקא באנגלית. כנראה, שהוא בר-טול יותר מברטולד פיביל המסכן ורואה אני כי סגולה מיוחדת יש להם לדולרים האמריקנים בארצנו, שישומעים אותם בכל לשון ובכל מקום... ולסוף עלי להודות, שהחגיגה היתה כשרה וצנועה באמת, פשוט מפני ששכחו הפעם להזמין את הגברות ולעמט זה לא שכחו לדרש מוזמנים מהמוזמנים. בעד התה שקבלו—לטובת הקה"ק וכך נאה באמת: רוצה אתה, ר' יהודי, לראות אדם גדול וחשוב מאמריקה וגם לשתות עמו כוס חמין במלון אלנבי—שלם במחילה לקופסה הלאומית שלנו!...

וכן, ויהי בקר ויהי ערב יום שני ואני הלכתי לאזכרתו של שיינקין מיד בכניסתי אל-אולם ביה"ס למל, הכרתי והרגשתי יד מסדרת של ההנה"צ והועד-הלאומי שלנו, דחינו: לא כסא כאולם ולא תמונה בכמה, אף לא סרט שחור לנרות, ולא הספר כהלכה ואפילו לא קהל רב כראוי למנוח...

זכיתי לשמע שם את כל ההספרים והקניות וביחוד את כל פישת, אחרי מות" עד גמורא, ומה אנד לכם, תלמידי החכמים? הרבה דברים מחוכמים ומקוריים אי-אפשר לשמע בהספרים שלנו, שדה המספרים הוא רחב מני ים וכל צפור-מקונן יכל לפרש שם את כנפיו, אפשר לעשות את המנוח ל"הסיד חבר" בתנוד עתנו וכשעת-הצורך גם ל"מיסונר לאומי" לעבודתנו ואפשר לסיים אצלנו הספרים גם בדברי-ברכה ש, "אין לנו מנוח" . . . הן זה דרכו של עילמנו הקטן או מגומים או מקטרי נים, או שיוצאים בקול-יקולות ובכנניות עד כדי להתריש את האזנים ממש או שאין מעקמים אפילו את הפנים, ופעמים שהמספרים הזורים סתם איש על דברי דעהו, "וחושפים" את ההספרים זמ"ו, ושני המספרים של הציונים הכלליים בת"א זיכיתו!

אכן, מול מיוחד היה לו לשיינקין שהלך ונפטר בחו"ל ושלא כדרך הטבע ולפיכך החליטו הציונים, כנראה להעביר את עצמותיו לא"י על חשבון הקהל, והקציבו לזה — כך אומרים — אל פ י ס י ס ו נ ס ! כנראה, היה המנוח היקר שלנו מאותם הצדיקים שהם קרויים חיים ר ק נ שיתתם, שהרי אפשר היה להעביר אותו ב ח י י ו מאמריקה לא"י בהרכבה פחות מהסכום הזה, כפי שרמז לנו הד"ר טון ופרש אה"כ ר' משרנוביץ בהתלהבות כי המנוח נכה לפניו בקרלספרד, שגישו אותו

מהסתפח בנהלת ה' והושל גורלו להתקלה בציון" שם באמריקה... כשיצאנו מהאוכרה, לחש לי אחד מתל-מדי והעיר באזני מפני מה לא ערכו את האו-כרה של שיינקין ה ע ס י באמת בבית-העם, מקום שבו הרצה בפעם האחרונה על היהדות באמריקה, וס"ם הרי כל הקהל הקדוש הזה הוא רבו ככלו של בית-העם?.. ועכשיו, רבותי, מהרב אנכי לספר לכם קצת מגדולותיו ונפלאותיו של השד"ר הערבי לקרן-היסוד בעבודתו בחו"ל. עד כה חשדנו בכשרים וחשבנו לתמוז כי שכננו ומני-הודנו מתנגדים להגידה, ואולם עכשיו לאחר שנתגלגל לדי הגליון של ה"נרועים ויני זינאל" מיום 24 אוקטובר ש"ו זכיתי לראות ישם בעיני ממש את נאומי של עוז דומט בקהל-יעם בוינה ע"א א"י, נתברר לי כי לא רק ששכננו אינם מתנגדים חלילה להלוצים אלא אדרבהו. עכשיו ברי לי שהם עומדים בלם על חפי יפו וחיפה ומחכים בודעות פתוחות ליהודים-לאך שלנו שיבאו בהמונים והם באים (לא החלוצים!) יום יום בדרישות לפני הנציב ומתהננים לפניו שיכניס רק יהודים לא"י, והתזכיר שלהם, שהיא בכחית, בלו חייב, לחבר הלאומים בניכבה הלא זיכיה!... ואנחנו כלנו למדנו בחדר הזכרים הננו בודאי גירסא-דינקותא כי א"י היא ארץ זבת חלב ודבש, והנה גלה לנו המשורר המפורסם

אוציות הדישים—אוציות ממש!—בארצנו ולפי דקדיו הרי תועפות כסף וחבב אבנים טובות ומרגליות מתגללים ממש ברחובותינו ובראש כל הוצות בארצנו, אלא שאין מי שיפריח את עצמו ויושיט את ידו כדי למלא את הפניו מכל טוב סלה. ואנחנו לא ידענו כלל מאשרנו זה ועדין ישנם יהודים בתוכנו המבינים להם, "זוה" לח"ל? ובכדי לזכות את הרבים וישתאכלו גם אדם תלמידי החכמים, טיערת הדבש וליהנות מספגרי אלף לילות ולילה של המשורר הערבי, יע"א א"י שלנו היה זה ואולי ישנו גם היום אפגרי אחד בארץ, לא עני ולא עשיר, ולו בבית ארץ שהכנסותיה היו טעמות, וזו היום, כאן מתחילה הצדה ויבואו היהודים ויקנו ממנו את האדמה ישקלו על ידו מחיר שלא שערו אבות אבותינו לפניו במדבר. ולא היו ימים מועטים והאפגרי נוכח לתמהונו ולצערו הגדול כי הוציא מחת ידו קרקע כזו, שלא היה צריך למכרה בעד כל הון דעלמא. מה קרה?— מילתא זוטרתא, רבותי, רק שמערתא את המעשה עד הסוף ולשוטע יונעם... בבקר לא עבות אחד, כשיצאו היהודים להרש את אדמתם, נתקלה מהרשחם פתאום בחור והקרקע נשמטה תחת רגליהם, שנישקעו באדמה ועמדו פתאם על מדרגות המובילות לתוך טערה, ממש כמו אצל עלי-באבא.

כשנתכנסו היהודים לתוך המערה לפני-עלפנים ראו לפניהם ארמון, וכאמצע עמד — נחשדנא מה? לא פהות ולא יתר סכסא-מלכות והמלך והמלכה יושבים שניהם, צמד-המד, על כסא רם ונישא, קשהם לבושים בגדי-מלכות, ארמון ושני וחבלי כותן, כאחשוורש בשעתו, ושניהם מחייכים. היהודים נפלו על פניהם והשתחו לפני הוד מלכותם, ואולם הם לא שמו לב לארמון, הכלתי קרואים שבאו להפיע להם את ה"אדלית" לאחד במה מאות ומאות בשנים. . . . בעתם עשו היהודים בקור בחדרים ומצאו שלחן ערוך כדי הסלך ועליו בל-רבסא וכלי-חבב סהור— כך ספר השד"ר שלנו — וגם אזוחת-הצתרים עמדה, כנראה, על השלחן וכתה לזוג הצעיר... בקצרה, היהודים שלנו זכו בגדול הגדול ע"י האפגרי והם עשירים מופלגים בקרה בשעתו. הם שמחים ושישים והאפגרי נויך את אצבעותיו על המצאה שנמלטה מדיו עד היום הזה... ונפלא הדברי פנית לכל תלמידי הרבים בארץ, שהם בקאים ב"ה בענינים כאלה וכמדומני שאין שום דבר נסתר ממני בא"י, ועד כה לא זכינו להכיר ולרעה את היהודים המאשרים האלה בא"י ועד כמה שאני יודע לא ידוע הדבר הזה גם לכם, רבותי. ובכ"י, עזתי-אמונה לפחות, פלושץ ולחבדין בעתיקות א"י שיתענו בדבר זה, שמא תגלה להם ע"י זה קברם של קרה ועדתו או אולי ימצאו איזה פומפי והיקולנים הדישים בא"י הוא אשר אמרת: טוב לנפול בפי הגוים מאשר כדי הגוים ואפילו כדי היהודנים שלט.

זמנות